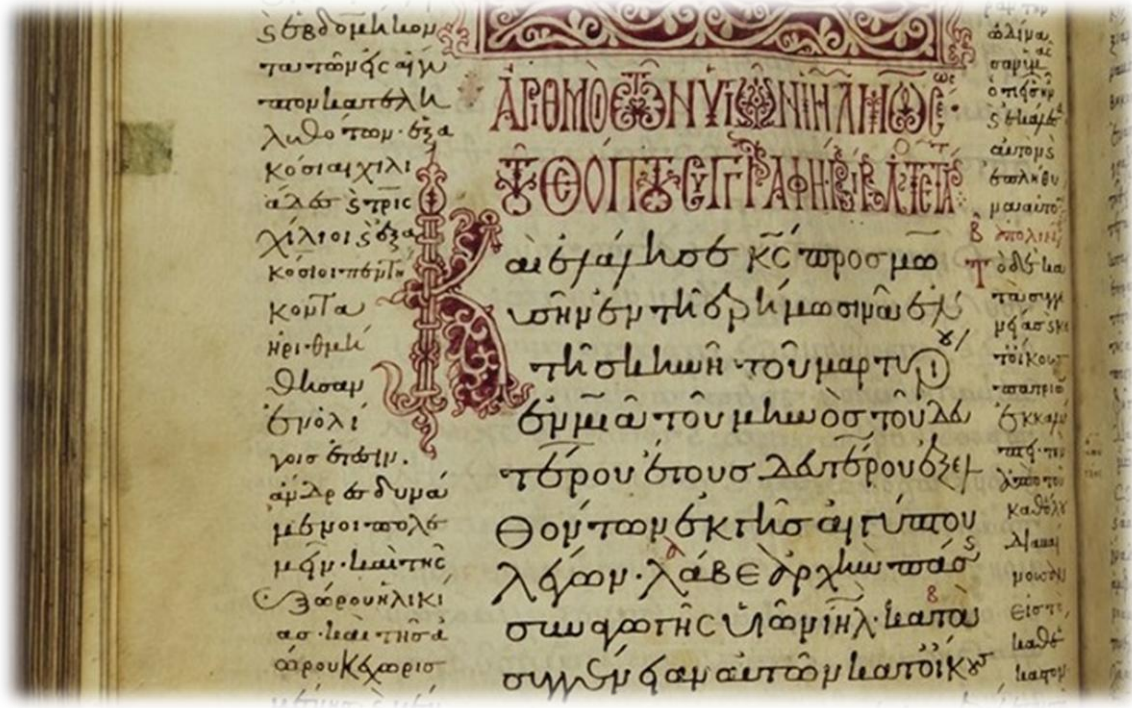

Θεοφύλακτος Σιμοκάττης : Ο τελευταίος ιστορικός της πρώιμης Βυζαντινής εποχής.

Γράφει ο Μάριος Νοβακόπουλος, διεθνολόγος, μεταπτυχιακός φοιτητής
Βυζαντινής ιστορίας

Ο Θεοφύλακτος Σιμοκάττης ήταν ο τελευταίος ιστορικός κλασσικής σχολής της πρώιμου «βυζαντινής» περιόδου. Η γραμμή που, ξεκινώντας από τον Προκόπιο κάλυπτε ολόκληρο σχεδόν τον 6ο αιώνα βρίσκει σε εκείνον την ολοκλήρωση αλλά και την διακοπή της. Ο 7ος αιώνας υπήρξε καιρός συνεχών και πολύ επικινδύνων πολέμων, εδαφικής συρρικνώσεως, οικονομικής δυσπραγίας και εσωτερικής αλλαγής από την αστική κοινωνία της αρχαιότητας σε μία πιο στρατιωτικοποιημένη και αγροτική, εγγύτερα στον Δυτικό Μεσαίωνα. Η διάσωση λίγων σχετικά πηγών από την ακόλουθη περίοδο και η παρακμή της αρχαίας παιδείας έκανε αρκετούς νεωτέρους ιστορικούς να μιλήσουν για την «Μεγάλη Σιωπή» ή την «Βυζαντινή Σκοτεινή Εποχή». Σήμερα αυτήν την άποψη δεν την συμμερίζονται γενικά οι βυζαντινολόγοι, αλλά αληθεύει ότι μετά τον Θεοφύλακτο Σιμοκάττη η κλασσική ιστοριογραφία εκλείπει για αιώνες.

Ο Θεοφύλακτος γεννήθηκε στην Αίγυπτο από αριστοκρατική οικογένεια, μεταξύ 580 και 590. Εκεί ακολούθησε νομικές σπουδές, όπως μαρτυρεί ο τίτλος του ως «σχολαστικός» (δικηγόρος), ενώ το μετά 610 ήλθε στην Κωνσταντινούπολη. Είχε προηγηθεί η ανατροπή και σφαγή

του Μαυρικού από τον Φωκά (602) και η βάνουση, καταστροφική βασιλεία του τελευταίου, η οποία προκάλεσε την πλήρη κατάρρευση του κράτους, αφήνοντας ελεύθερο το πεδίο στους Αβάρους και τους Πέρσες. Η καθαίρεση και εκτέλεση του Φωκά από τον Ηράκλειο, υιό του ομώνυμου εξάρχου της Καρχηδόνος (610), υπήρξε το σημείο καμπής για την ρωμαϊκή ανασυγκρότηση και αντεπίθεση. Ο Φώτιος στην «Βιβλιοθήκη» του, όπου ανθολογεί συγγραφείς του παρελθόντος, αναφέρει ότι ο Θεοφύλακτος σταδιοδρόμησε την αυλή του Ηρακλείου υπό τους τίτλους του αντιγραφέως και του «από επάρχων», χωρίς να διευκρινίζεται το τι ακριβώς σήμαιναν αυτά τα αξιώματα.

Τα γραπτά του Θεοφυλάκτου σώζονται ολόκληρα και άπτονται διαφόρων κλάδων. Στο έργο του «Περί διαφόρων φυσικών απορημάτων και επιλύσεων αυτών» αναλύονται «διάφορα αλχημικά και δυσεπίλυτα φυσικά προβλήματα... αντλώντας από παρεμφερείς πηγές και ιδίως από το Περί Ζώων του Αιλιανού» (Απόστολος Καρπόζηλος). Έγραψε ακόμη την θεολογική πραγματεία «Ότι όροι ζωής τοις ανθρώποις αποκεκλήρωνται», ενώ άφησε και μία εκτενή επιστολογραφία επί θεμάτων «ηθικών, αγροικικών, εταιρικών». Εδώ όμως θα μας απασχολήσει η «Οικουμενική Ιστορία», το μεγαλύτερο από τα έργα του.

Η «Οικουμενική Ιστορία» ομιλεί για την βασιλεία του Μαυρικού (582-602), δηλαδή ξεκινά από εκεί που τελειώνει ο Μένανδρος. Πρέπει να γράφτηκε κατά την βασιλεία του Ηρακλείου, καθώς το προοίμιο της μιλά για την αποκατάσταση της τάξεως και της θέσεως της φιλοσοφίας και της ιστορίας μετά την πτώση του τυράννου Φωκά, ο οποίος περιγράφεται με μελανά χρώματα:

«ο Καλυδώνιος τύραννος σιδήρω περίφρακτος, μιξοβάρβαρος άνθρωπος, το κυκλώπειον γένος, ο της σφύρονος αλουργίδος ασελγέστατος Κένταυρος, ω βασιλεία οينوφλυγίας αγώνισμα»

Ο Ηράκλειος από την άλλη θα εικονιστεί με την μορφή των μυθικών Ηρακλειδών, οι οποίοι «διέσωσαν και την πολιτείαν απέδωσαν το τε άγος των ανακτόρων αποδιοπομπήσαντο».

Χωρισμένη σε οκτώ βιβλία, η «Οικουμενική Ιστορία» περιγράφει κατά κύριον λόγο τους περσικούς και αβαρικούς πολέμους με χρονολογική σειρά, συνθέτοντας πληροφορίες από διάφορες, σκόρπιες πηγές. Πρέπει να είχε πρόσβαση σε αρχειακό υλικό, ενώ η άνοδος του Μαυρικού, ο γάμος του και η θανάτωση αυτού και των υιών του από των Φωκά αναφέρονται βάσει χρονικού της Κωνσταντινουπόλεως του 620, από το οποίο αντλούνται και αναφορές σε φυσικά φαινόμενα και

καταστροφές. Στο έργο του Θεοφυλάκτου η χριστιανική πίστη και κοσμοθεωρία είναι πολύ εμφανείς, ενώ δεν λείπουν αναφορές σε προφητείες, σημεία και τερατογονίες. Ξεχωρίζει ειδικότερα η αναφορά πως όταν εκτελέστηκε ο Μαυρίκιος, με «δαιμονιώδη» τρόπο το γεγονός κατεγράφη από έναν καλλιγράφο στην Αλεξάνδρεια προτού τα νέα φθάσουν από την Βασιλεύουσα. Η γλώσσα του είναι εκλεπτυσμένη και αρχαϊζουσα: στο έργο του ακόμη παρατίθενται πολλά γνωμικά και αποσπάσματα του Ομήρου, του Ευριπίδου, του Σοφοκλέους και του Διοδώρου. Αν και οι λόγιοι της Ανατολικής Ρώμης αρέσκοντο πολύ στην προσεγγμένη, αττική γραφή και διάνθιζαν το έργο τους με πολλές αρχαίες παραπομπές, ο Θεοφύλακτος το έκανε σε τέτοιο βαθμό που προκάλεσε την κριτική του Φωτίου, όστις θεώρησε ότι η τόση πολλή αλληγορία «εις ψυχρολογίαν τινά και νεανικήν απειροκαλλίαν αποτελευτά».

Ο Θεοφύλακτος αναγνωρίζεται ως πνεύμα φιλαληθείας, όμως οι σημερινοί ιστορικοί έχουν πολλά λάθη να του προσάψουν. Αρκετές χρονολογίες του είναι εσφαλμένες, ενώ κατηγορήθηκε πως στερείτο βασικών πολιτικών, γεωγραφικών και στρατιωτικών γνώσεων.

Όπως και να έχει, ο Θεοφύλακτος Σιμοκάπτης, αυλικός και σχολαστικός, κλείνει τον πρώτο κύκλο της «βυζαντινής» ιστοριογραφίας. Ο κλάδος αυτός της γραμματείας θα παρακμάσει τους επομένους αιώνες – χωρίς όμως να εκλείψει – και θα έρθουν άλλοι να τον συμπληρώσουν.

Ήδη από τον 6ο αιώνα γεννιέται η είδος της «χρονογραφίας».

Πηγή : www.antibaro.gr/article